

WKK-barometer

2017 – najaar

Zwartzustersstraat 16, bus 0102 - 3000 Leuven

016 58 59 97 | info@cogenvlaanderen.be | www.cogenvlaanderen.be

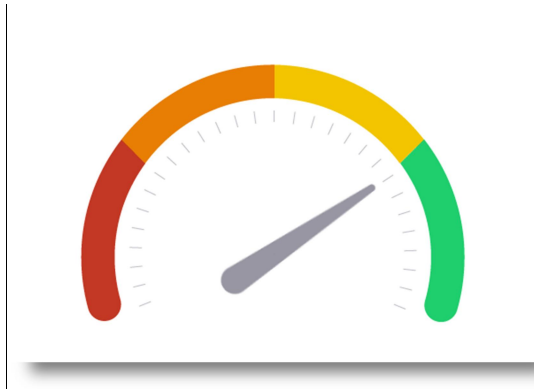

Dit is de vierde ‘WKK-barometer’ die COGEN Vlaanderen publiceert. Deze peiling gebeurt tweemaal per jaar om zo de evoluties binnen het WKK-landschap op de voet te volgen. De figuren in het rapport geven ook de resultaten van de vorige bevragingen weer, waardoor trends duidelijk worden. In combinatie met de WKK-inventaris van VITO, die een overzicht biedt van het opgesteld vermogen en de geproduceerde energie in de voorgaande jaren, geeft deze analyse een goed beeld van de stand van zaken en trends in de WKK-sector in Vlaanderen.

1 Samenvatting

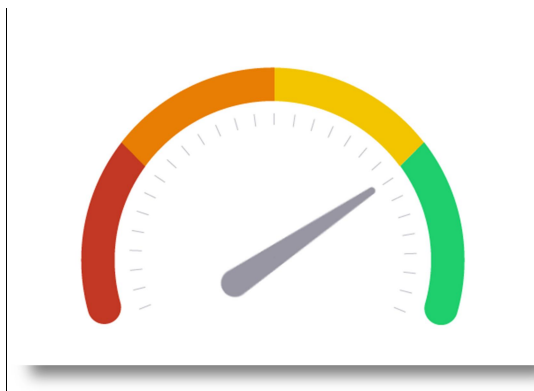
1.1 Gebruikers

Bij de gebruikers kregen we een positief beeld. Opmerkelijk was dat de antwoorden betreft de gepercipieerde evolutie van rendabiliteit van de installatie vergelijkbaar waren aan voorbije bevestigingen, maar dat de verwachte rendabiliteit veel positiever was. De positieve reacties waren vergelijkbaar met de bevestiging van december 2016, met dat verschil dat nu geen enkel van de respondenten een verslechtering verwacht. Ook op de vraag of ze onder de huidige omstandigheden opnieuw zouden investeren in een gelijkaardige installatie waren de reacties vergelijkbaar; op één na waren alle reacties positief.

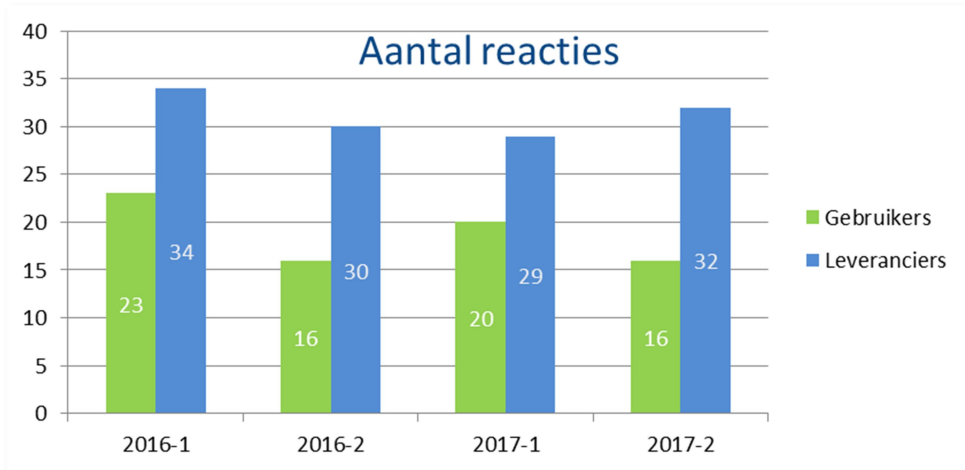
1.2 Leveranciers

Bij de leveranciers zien we een gelijkaardige beweging: de antwoorden betreffende het voorbije jaar lagen min of meer in het verlengde van voorbije bevestigingen. Qua omzet zijn de verwachtingen positiever of neutraal. Qua rendabiliteit zijn de verwachtingen gelijkaardig aan de vorige bevestiging. Opvallend is wel dat de verwachte interesse bij potentiële klanten sterk is toegenomen in vergelijking met voorbije bevestigingen.

2 Marktbevraging

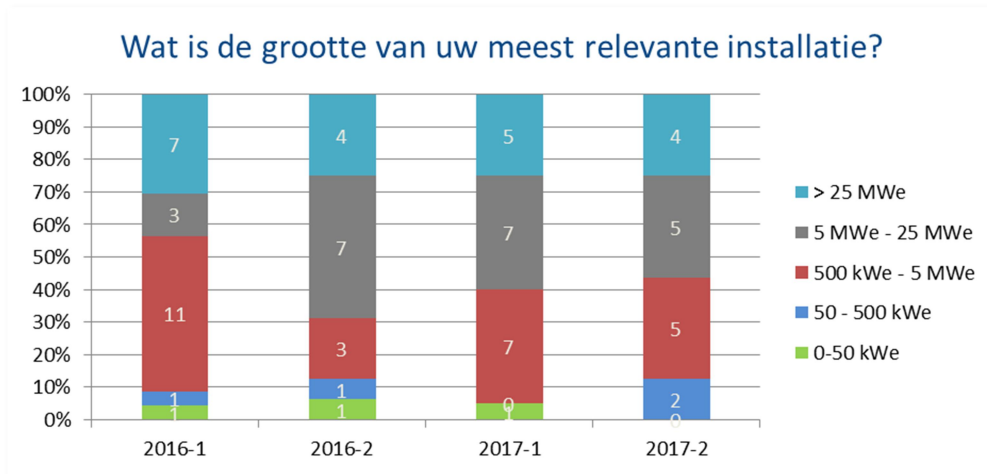
Voor het inschatten van het vertrouwen in de markt stuurden we voor de vierde maal een elektronische enquête uit naar de verschillende marktpartijen. Deze waren in twee grote groepen opgedeeld: WKK-gebruikers enerzijds en leveranciers van goederen en diensten anderzijds. In totaal mochten we 48 antwoorden ontvangen: 16 van gebruikers en 32 van leveranciers, waarbij telkens de volledige enquête werd ingevuld.

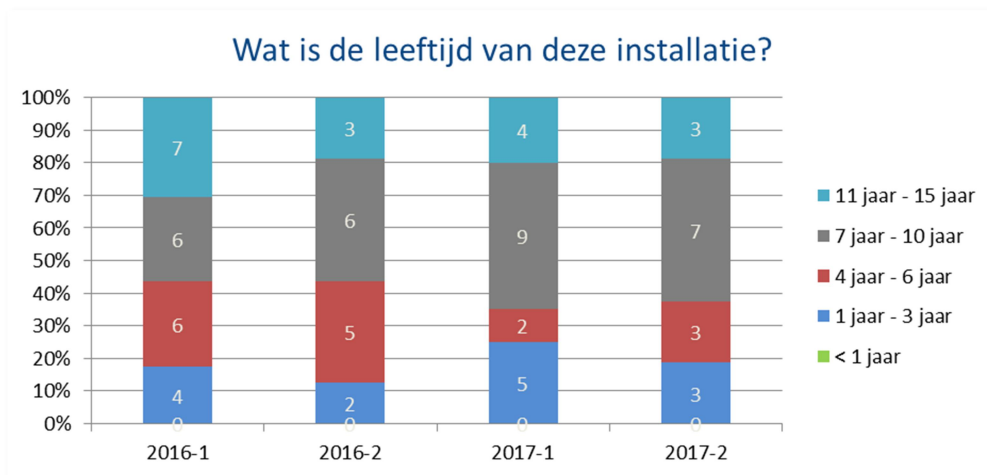
Figuur 1: Aantal reacties van WKK-gebruikers en -leveranciers per bevraging

2.1 Gebruikers

De 16 respondenten uit de gebruikersgroep vertegenwoordigen voornamelijk vermogens boven de 500 kWe. Van gebruikers met een geïnstalleerd vermogen onder de 500 kWe is de respons eerder beperkt. Qua leeftijd van de installaties waren de reacties opnieuw goed verdeeld.

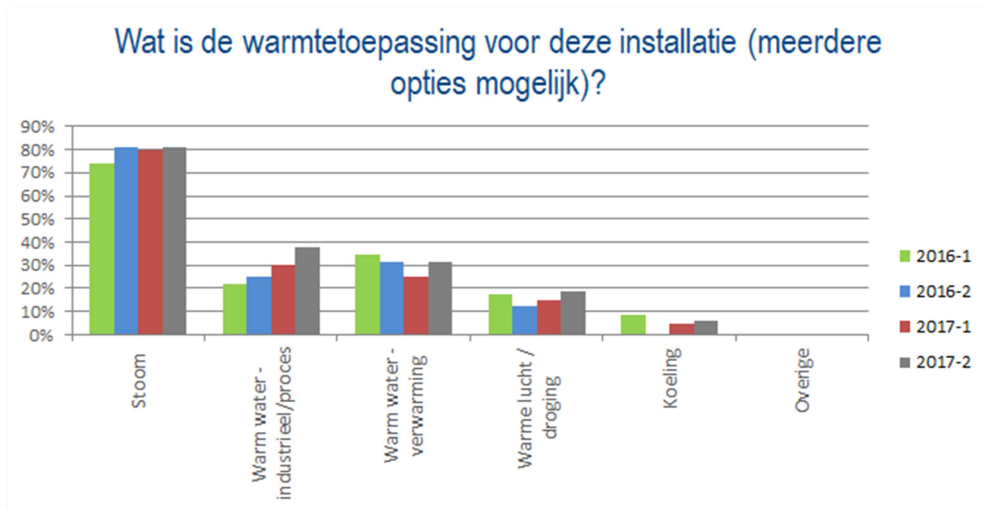

Figuur 2: Verdeling van de vermogens

Figuur 3: Leeftijdsverdeling van de betreffende installaties

Bij de warmtetoepassingen zien we dat het aandeel stoom belangrijk blijft: bij het merendeel van de respondenten (13/16) levert de installatie stoom, het betreft dus voornamelijk industriële WKK's. Bij één respondent wordt de WKK ook ingezet voor koeling.

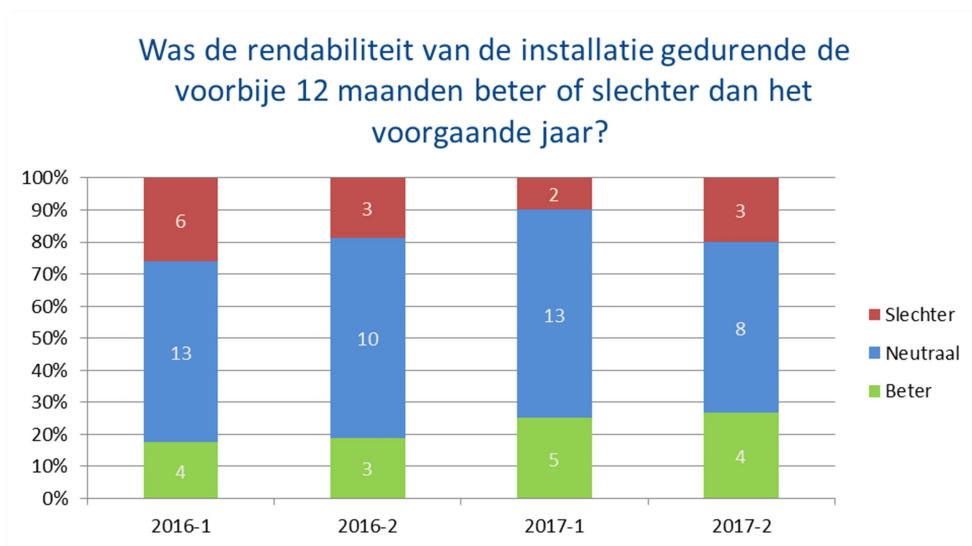

Figuur 4: Warmtetoepassingen

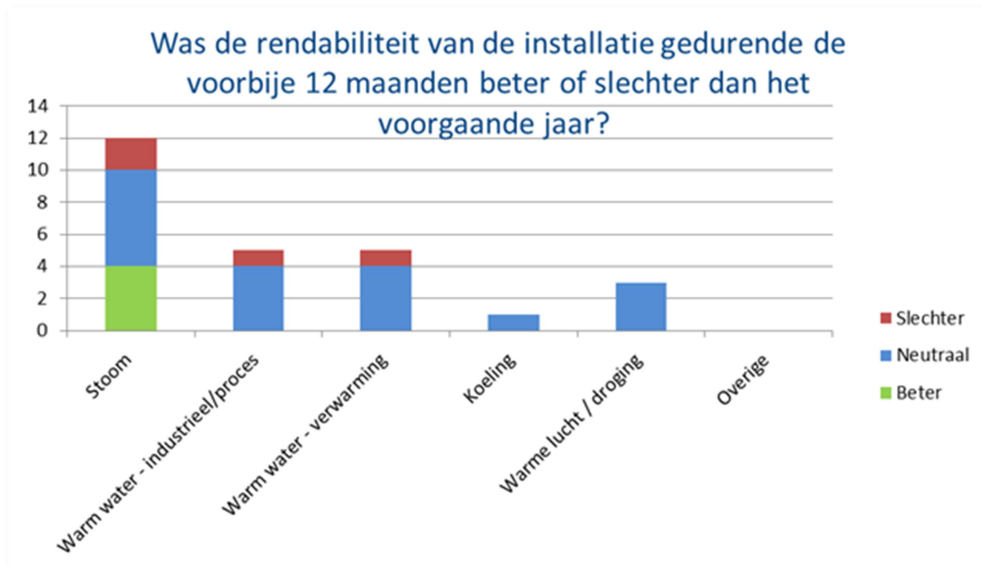
2.1.1 Voorbij rendabiliteit

Indien we naar de (gepercipieerde) evolutie van de rendabiliteit van deze installaties kijken, zien we dat **de helft van de reacties aangeeft dat de rendabiliteit de voorbije 12 maanden gelijk bleef**, terwijl een **kwart van de respondenten een vooruitgang zag in de voorbije twaalf maanden** (Figuur 5). 20 procent van de antwoorden geeft aan de rendabiliteit te hebben zien dalen. Voor twee installaties is de oorzaak eerder technisch van aard (tijdelijke panne en einde levensduur) en een derde gebruiker geeft als reden dat de dimensionering van de WKK na verloop van tijd (7 à 10 jaar) te groot blijkt te zijn voor de resterende warmtevraag.

We hebben de antwoorden ook geanalyseerd in functie van de toepassingen. Dit is weergegeven in Figuur 6.

Figuur 5: Gepercipieerde evolutie van de rendabiliteit in recent verleden

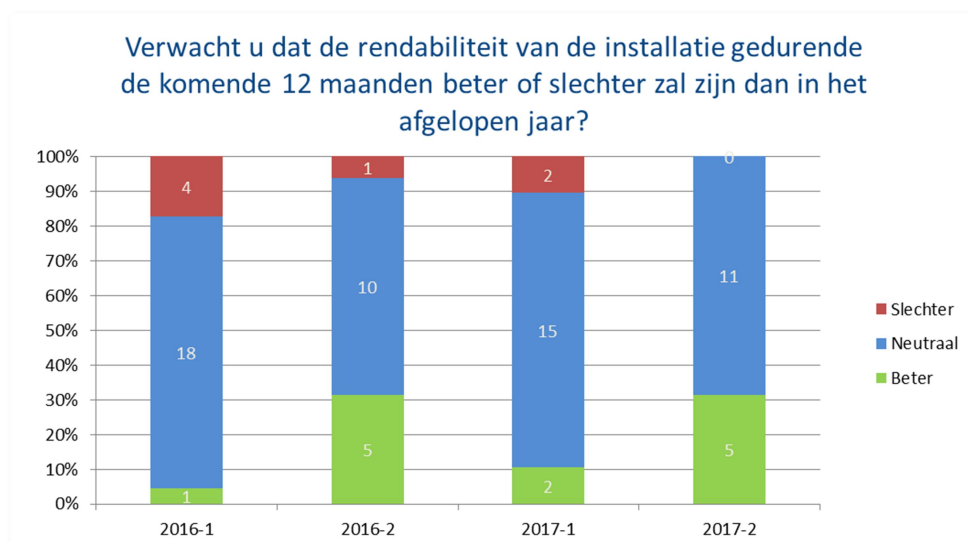
Figuur 6: Gepercipieerde evolutie van de rendabiliteit in recent verleden in functie van de warmtetoepassing

2.1.2 Verwachte rendabiliteit

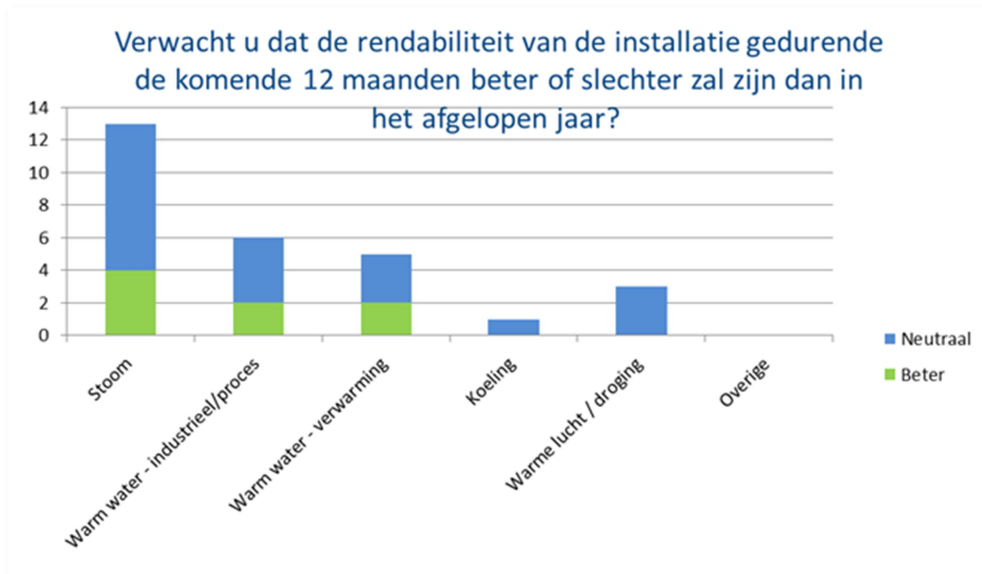
Wanneer we polsten naar de verwachtingen gaf **een derde aan een verbetering van de rendabiliteit** te verwachten in de komende 12 maanden (5/16) (Figuur 7). De overige antwoorden gaven aan geen grote veranderingen in rendabiliteit te verwachten. Er zijn er geen die een verslechtering van de rendabiliteit verwachten, wat op zich al opmerkelijk is in vergelijking met voorbije bevragingen.

Van de 3 installaties die op de vorige vraag negatief antwoordden, en dus een slechtere rendabiliteit aanvoelden in de voorbije 12 maanden, zijn er twee die verwachten dat het terug beter zal gaan in de komende 12 maanden, terwijl de derde geen verandering verwacht.

In Figuur 8 wordt een opsplitsing gegeven in functie van de warmtetoepassingen.

Figuur 7: Verwachte evolutie rendabiliteit in nabije toekomst

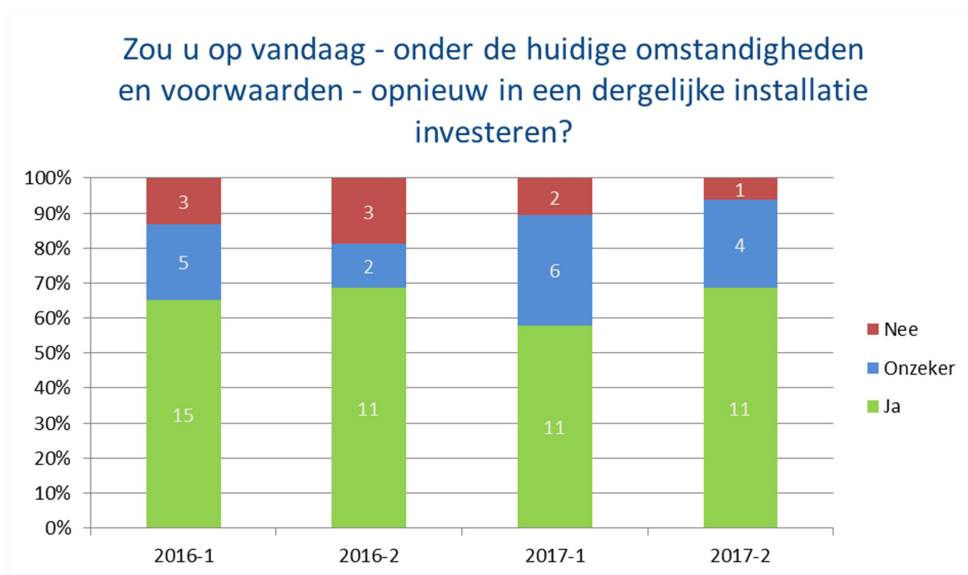

Figuur 8: Verwachte evolutie rendabiliteit in nabije toekomst in functie van de warmtetoepassing

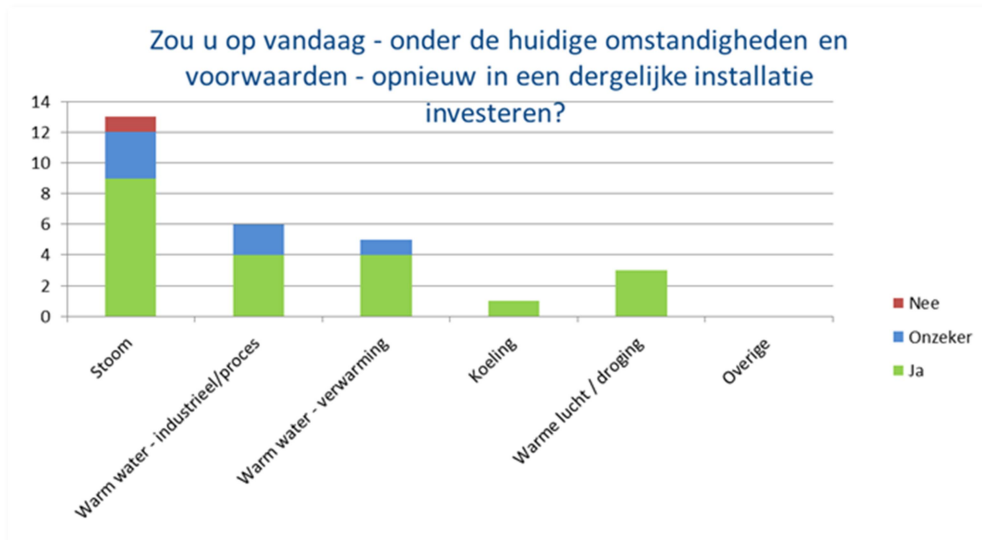
2.1.3 Opnieuw investeren?

Tot slot polsten we ook of de respondenten op vandaag opnieuw een gelijkaardige installatie zouden plaatsen (Figuur 9). Hierbij zien we dat **70 percent onder hen op vandaag opnieuw zou investeren** (11/16). Een vierde is onzeker (4/16) en één gebruiker antwoordt negatief. Al deze onzekere en negatieve antwoorden zijn gekoppeld aan installaties die stoom leveren, deze zijn bijgevolg zeker gelinkt aan industriële toepassingen.

In vergelijking met vorige bevragingen zijn de reacties van deze bevraging dus eerder positief.

Figuur 9: Overwegen gelijkaardige investering

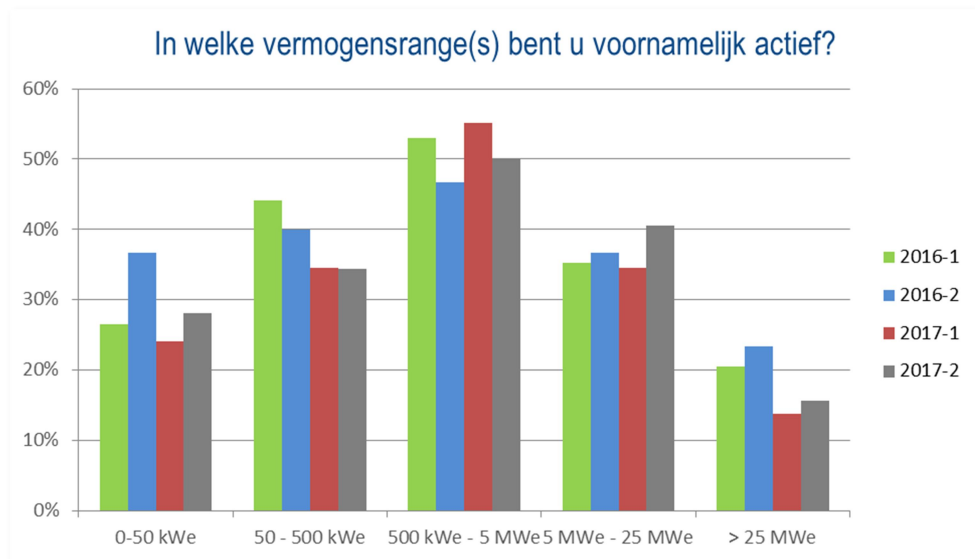

Figuur 10: Overwegen gelijkaardige investering in functie van de warmtetoepassing

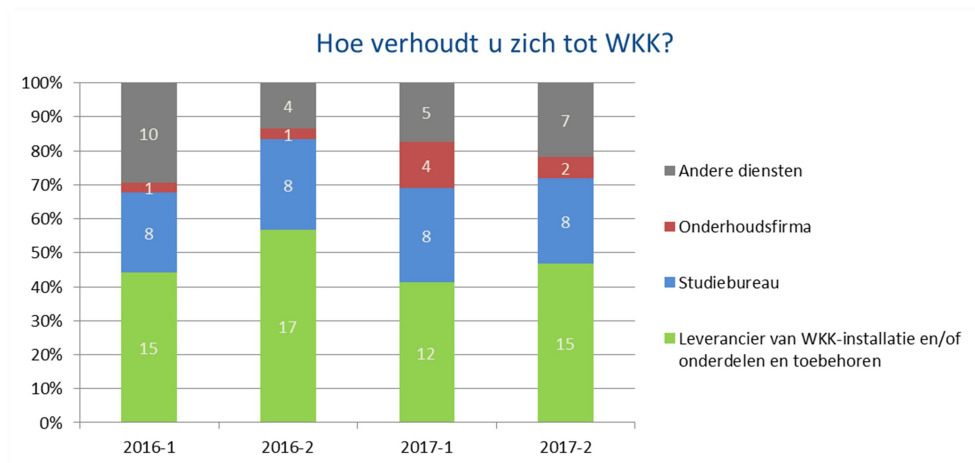
2.2 Leveranciers

Indien we een gelijkaardige analyse maken voor de leveranciers van goederen en diensten merken we dat de vermogens waarop men zich richt ook weer globaal verdeeld zijn, waarbij iets meer dan de helft van de respondenten zich (ook) richt op de middenklasse van 0,5 tot 5 MWe, en de kleinere en grotere categorieën een afnemend aandeel kennen. In totaal werden 54 categorieën geselecteerd, of gemiddeld ongeveer 1,7 categorieën per antwoord.

De verdeling van de diensten die de respondenten leveren wordt weergegeven in Figuur 12.

Figuur 11: Vermogensrange waarbinnen men actief is

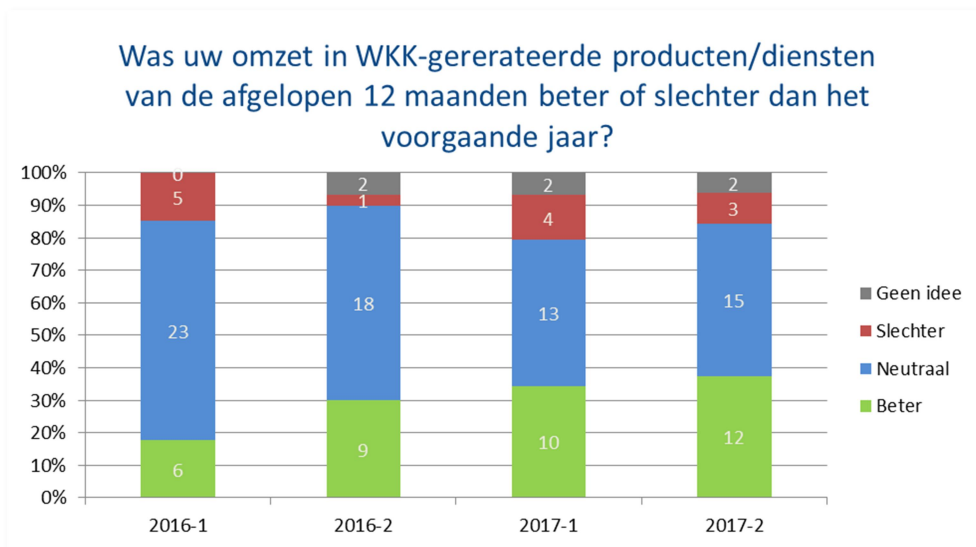

Figuur 12: Verdeling van de diensten die de respondenten leveren

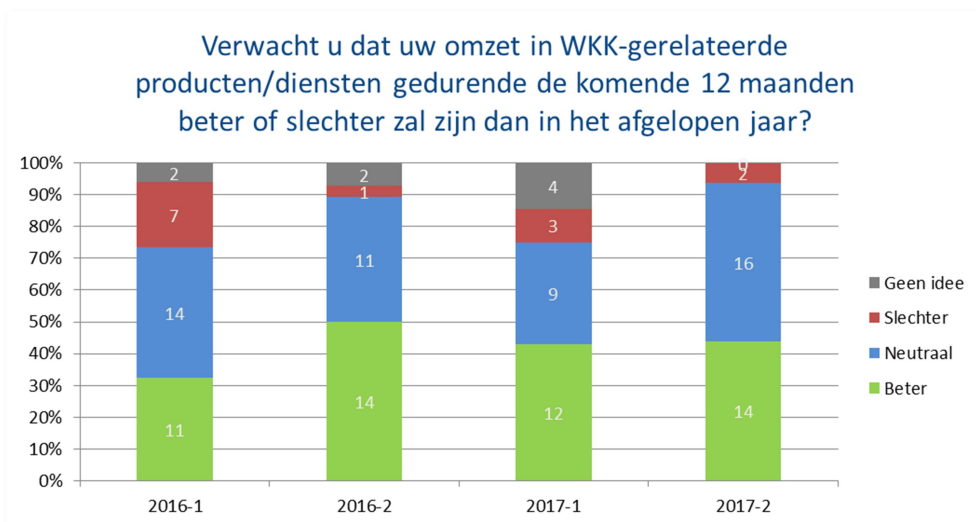
2.2.1 Omzet

Ongeveer *een derde van de respondenten geeft aan dat de omzet op het gebied van WKK de voorbije maanden beter was dan het jaar ervoor* (Figuur 13), en de helft zag eerder een neutraal verloop. Drie (3/32) respondenten zagen hun omzet achteruitgaan. De reacties zijn hiermee vergelijkbaar met de vorige bevraging.

De verwachtingen met betrekking tot de omzet zijn nog steeds positief te noemen (Figuur 14). Ongeveer 45% van de reacties verwacht dat de omzet voor de komende 12 maanden beter zal zijn dan het afgelopen jaar, en de helft verwacht een gelijkaardige omzet. Drie leveranciers (3/32) verwachten effectief een achteruitgang. In vergelijking met vorige bevragingen zijn de antwoorden redelijk positief.

Figuur 13: Verloop omzet voorbije jaar

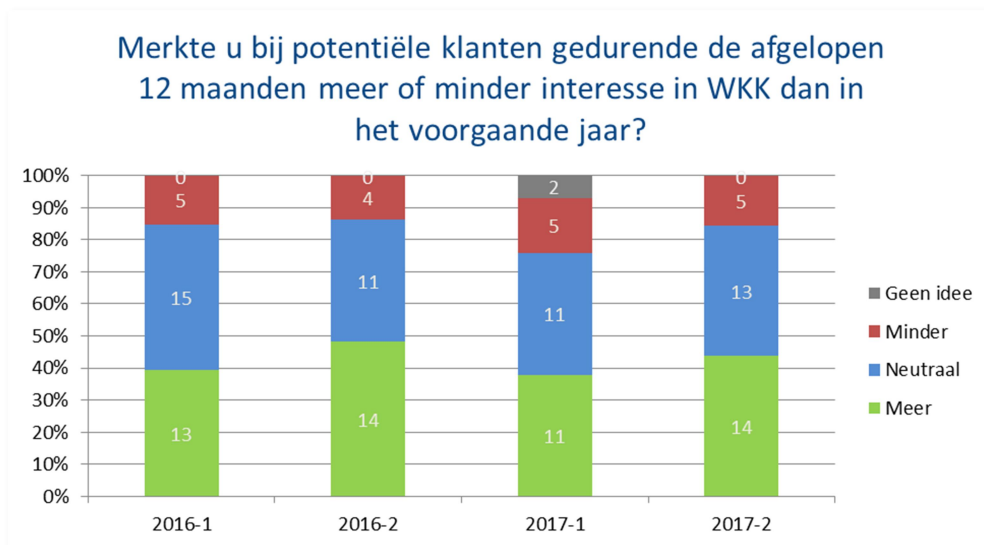

Figuur 14: Verwachtingen omzet

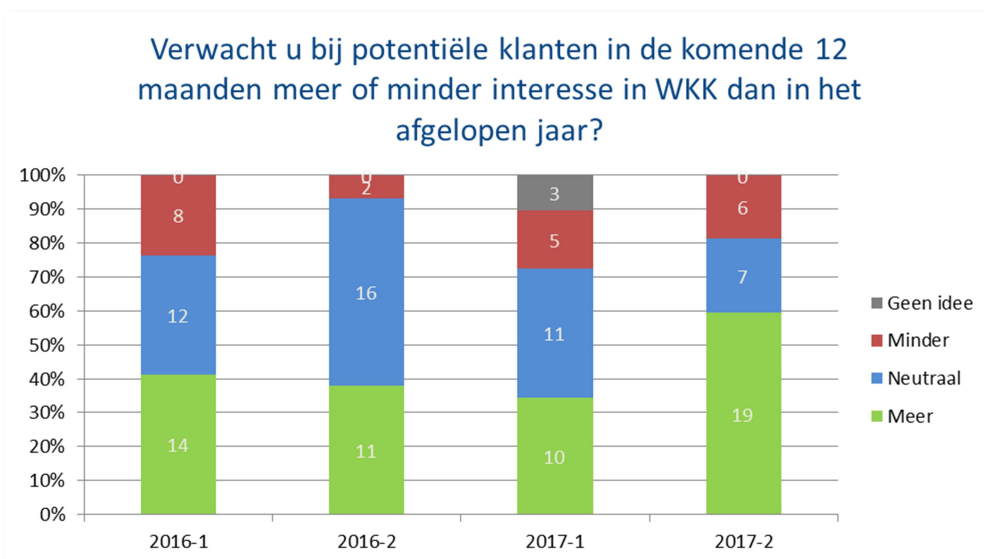
2.2.2 Klanteninteresse

Wanneer we kijken naar de interactie met en de verwachtingen t.a.v. potentiële klanten, zien we een relatief positief beeld. Bijna 45% merkte een toenemende interesse, en nog eens evenveel respondenten werd weinig evolutie gewaar in de interesse bij potentiële klanten. Deze resultaten liggen in lijn met de voorgaande jaren.

De verwachtingen voor de komende twaalf maanden zijn uitgesproken positief; bijna **60% verwacht meer interesse van klanten** (19/32). Dit is een trendbreuk met voorbije jaren, waarbij dit aandeel nooit boven de 45% steeg. De overige reacties zijn gelijk verdeeld over gelijkaardige (7/32) en minder interesse (6/32).

Figuur 15: Evolutie van interesse bij potentiële klanten

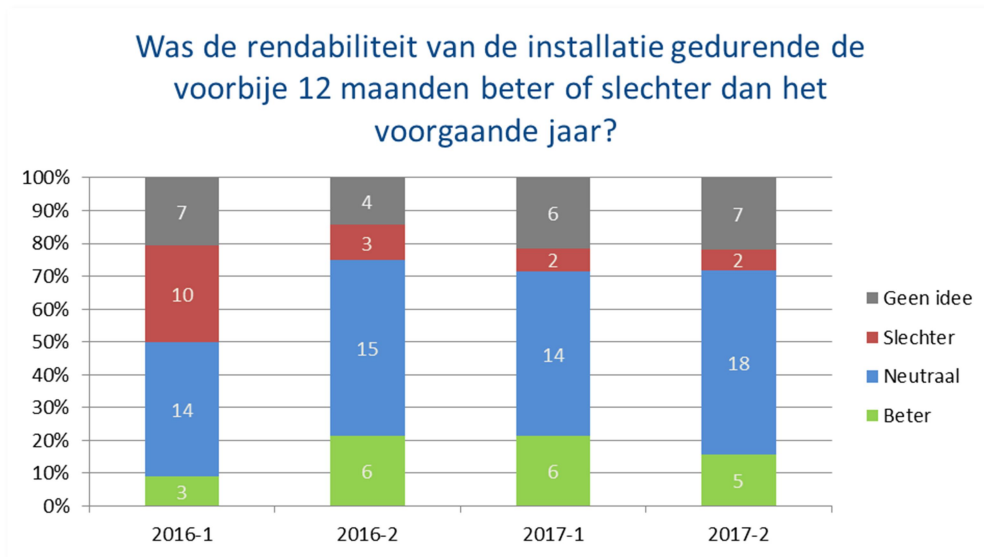

Figuur 16: Verwachting m.b.t. de interesse van potentiële klanten

2.2.3 Rendabiliteit

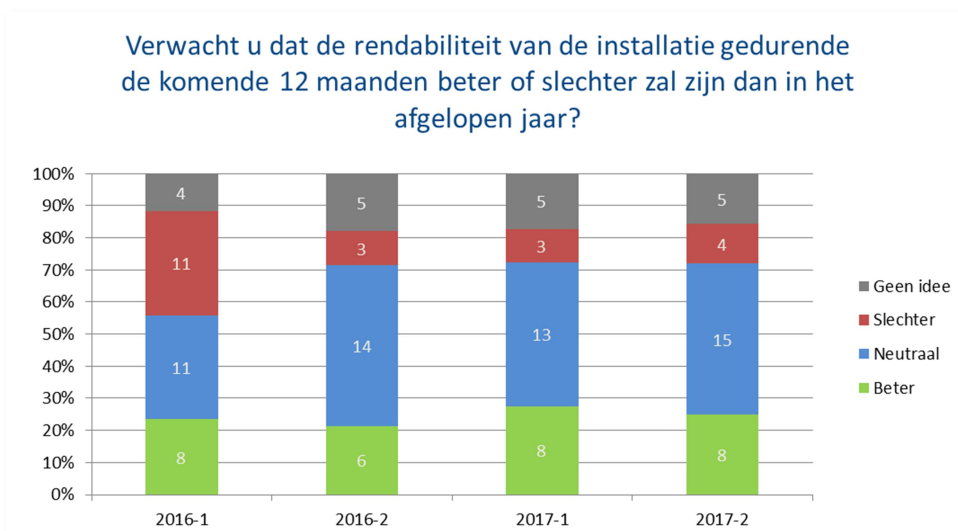
Ten derde polsten we ook bij de leveranciers naar de ervaringen en verwachtingen m.b.t. de rendabiliteit van WKK-installaties.

Meer dan de **helft** van de respondenten gaf aan dat de **rendabiliteit gedurende de afgelopen 12 maanden ongeveer gelijk** was aan het jaar er voor (18/32), 20% beantwoordt de vraag met ‘geen idee’ (7/32) en 15% van de reacties stelt een vooruitgang vast (5/32). In vergelijking met voorbije bevragingen is de groep die geen verandering verwachten qua rendabiliteit groter geworden ten opzichte van deze die een verbetering verwachten.

Figuur 17: Gepercipieerde evolutie van de rendabiliteit van bestaande installaties

De antwoorden voor de **verwachte rendabiliteit** zijn meer uitgesproken dan deze van deze van de gepercipieerde evolutie van de rendabiliteit; het aandeel antwoorden ‘beter’ én ‘slechter’ zijn hierbij hoger en opzichte van de rest. Echter, in vergelijking met de **voorbije bevragingen** liggen de **antwoorden in dezelfde lijn**.

Figuur 18:

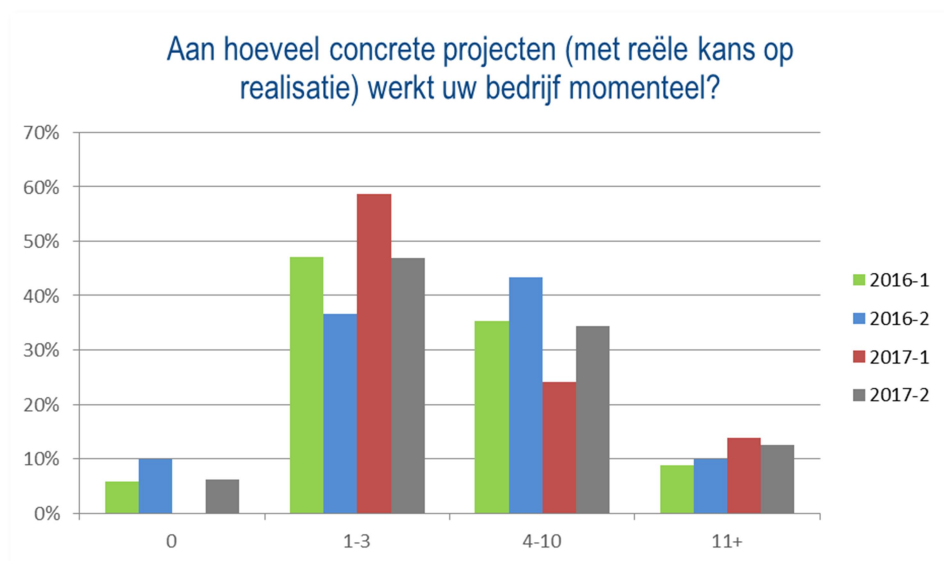
Verwachting m.b.t. de rendabiliteit van WKK-installaties

2.2.4 Aantal projecten

Tot slot hebben we een indicatie gevraagd van het aantal concrete WKK-projecten waaraan men op vandaag werkt (Figuur 19). Twee spelers geven aan dat ze met geen WKK-project bezig zijn. Bijna de

helft van de respondenten geeft aan met een beperkt aantal projecten bezig te zijn (1 à 3 projecten) terwijl één derde onder hen met 4 tot 10 projecten bezig is. Tot slot zijn een aantal partijen elk bezig met 11 of meer projecten. Van de vier partijen die aan meer dan 11 projecten werken is er één speler die enkel installaties met een vermogen tussen 50-500 kW verdeeld en op basis van de opmerkingen vermoedelijk voornamelijk actief is in Brussel. De overige 3 zijn onder andere actief in de categorie 500 kW tot 5 MW. Mogelijks gaat het hier om ingrijpende wijzigingen die overwogen worden.

In vergelijking met de vorige bevraging is de balans van deze bevraging gemengd. In tegenstelling tot de vorige bevraging zijn er nu twee spelers die geen WKK-projecten lopende hebben. Daarnaast is er een verschuiving van de categorie 1-3 projecten naar de categorie 4-10 projecten.

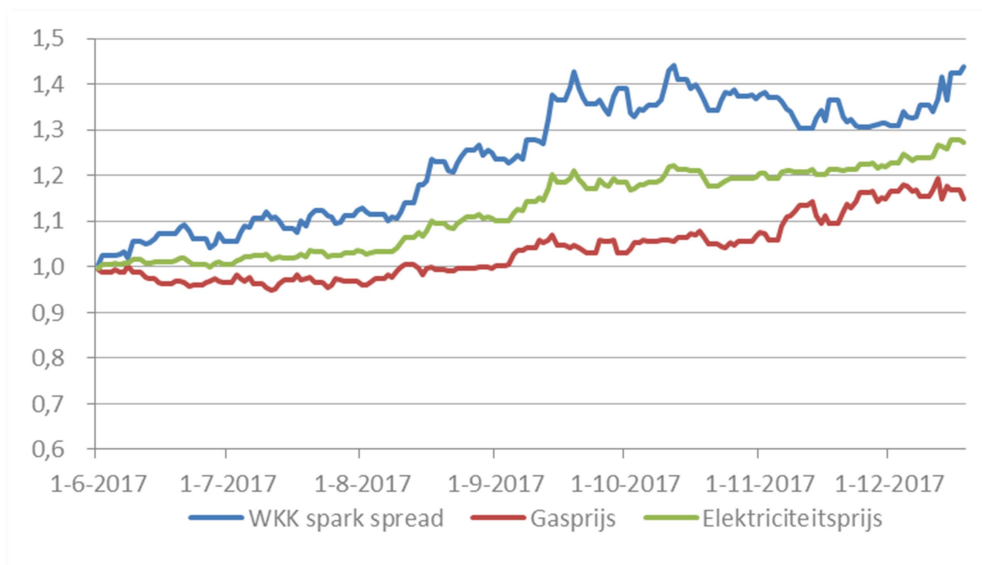
Figuur 19: Aantal projecten waaraan men werkt¹

¹ Hierbij dient opgemerkt dat deze vraagstelling moeilijk eenduidig af te lijnen is, zoals ook aangegeven werd door één van de respondenten, die aangaf dat hierin ook concrete projecten op langere termijn kunnen zitten – wat uiteraard geen probleem stelt.

3 Vooruitzichten energiemarkt²

De evoluties in de energiemarkt vormen geven vaak een goede context voor het algemene sentiment waarnaar de enquête polst. Daarom is het interessant om de evoluties kort van naderbij te bekijken.

Wanneer we naar de prijzen van de 'futures' voor Q1 en Q2 van 2018, zien we dat de 'WKK spark spread'³ een sterk positieve evolutie heeft gekend. Dit is weergegeven in Figuur 20, waarin de relatieve gemiddelde prijzen voor elektriciteit en gas getoond worden (t.o.v. waarde bij begin van de reeks), en de relatieve 'WKK spark spread' die daarmee overeenkomt. In het vorige rapport werden nog grote sprongen werden vastgesteld ten gevolge van de uitval en terug aanschakelen van het nucleair vermogen. Voor de voorbije maanden zien we een relatief continue stijging van de gasprijs en een nog grotere stijging van de elektriciteitsprijs.

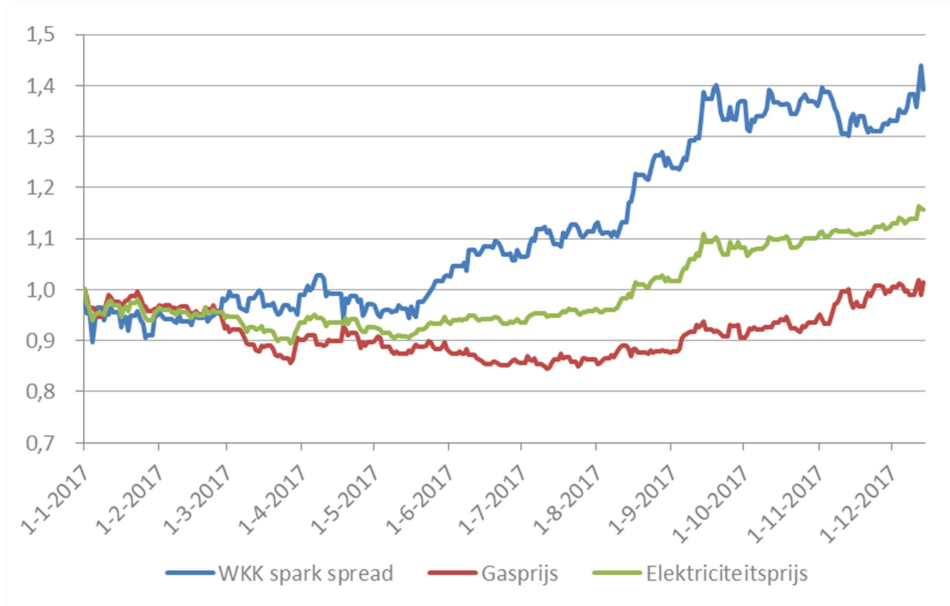

Figuur 20: Evolutie van de 'WKK spark spread' in de tweede helft van het jaar voor de prijzen van Q1 en Q2 van 2018 (rekenkundig gemiddelde)

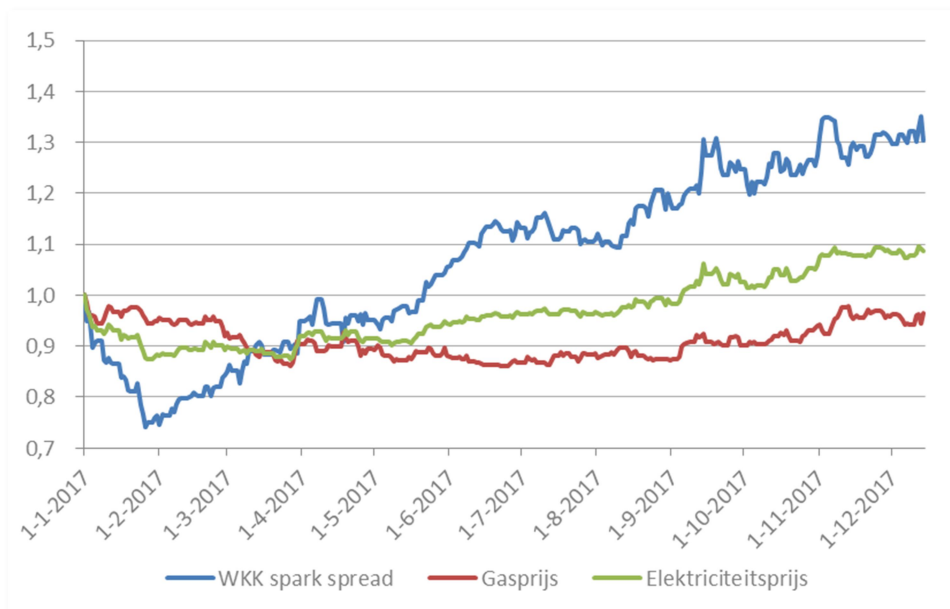
² Met dank voor de medewerking van PowerPulse: www.power-pulse.com.

³ Een fictieve *spark spread* berekend voor een WKK met een elektrisch rendement van 40%, een thermisch rendement van 45% en rekening houdend met de vermeden kost voor de nuttige warmte.

Op middellange termijn zien we een gelijkaardige trend voor de prijzen voor CAL18 (Figuur 21). Voor CAL19 zagen we begin 2017 nog een daling van de 'WKK spark spread'. Nadien zien we een omschakeling om op 30% hoger uit te komen op het einde van het jaar (Figuur 22). De toenemende 'WKK spark spreads' kunnen deels het enthousiasme van de markt verklaren.

Figuur 21: Evolutie van de 'WKK spark spread' in het afgelopen jaar voor de prijzen van CAL18

Figuur 22: Evolutie van de 'WKK spark spread' in het afgelopen jaar voor de prijzen van CAL19